

oly különös intézkedéseit, amelyek szerint bizonyos személyek érvényes szerződéséhez más okirat kell: csak cum grano salis. áll. E szabály akkor állana, ha az 1930: V. t.-c. nem intézkedne kimerítően a társasági szerződés alakjáról. E döntés nem magyarázza, de új jogszabállyal egészíti ki a törvényt; mindenesetre a jogbiztonság irányában s ez enyhítheti a bírói szabad jogalkotás ellenzőinek félelmét.

Dr. Huppert Leo.

Fegyverhasználat jogosságának kérdése a polgári perben. A Kúria P. III. 486/1931. számú ítélete egy kártérítési perben, melyben a jogalap jogtalan fegyverhasználat folytán bekövetkezett kártérítési kötelezettség volt, kimondta, hogy bár a 49. számú jogegységi határozat szerint a büntetőbíróóság ítélete a polgári bíróságokra nézve a kártérítés kérdésében nem irányadó, mégis „a magyar kir. Kúria fenti jogegységi döntvényében félre nem érthető szabatossággal jelentette ki, hogy amennyiben a magánjogi igény érvényesítésének jogalapja vagy feltétele a büntetőbíróáságnak elítélést tartalmazó jogerős ítélete, akkor a polgári bíróság a különleges jogszabály tartalma szerint kötve van a büntető bíróság ítéletéhez. Természetesen ily különleges jogszabály esetén a polgári bíró kötve van a felmentő határozat ténymegállapításához is, mert a kártérítés jogalapja vagy feltétele csak az elítélés lehet.” Mivel pedig ebben az ügyben a fegyverhasználat jogosságát a katonai bíróság megállapította, „ez okfejtésből foly az is, hogy ha a katonai bíróságok valamely cselekmény miatt elítélést tartalmazó jogerős ítéletet nem hoznak, akkor magánjogi marasztalásnak helye nem lehet.”

Az ítélet okfejtései kétségtelenül állanak a 49. számú jogegységi döntvényben körülírt *kivételes* esetben, amikor tételes jogszabály határozottan a büntető bíróság bűnösséget megállapító ítéletéhez köti a magánjogi igény keletkezését és érvényesítését. Ilyen esetek például az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-a, mely a baleseti biztosítás esetén a munkaadó elleni az intézettől járó kártalanítást meghaladó kár érvényesítését jogerős büntetőjogi ítélettől teszi függővé, mely a munkaadó vagy alkalmazottjának, megbizottjának, kiért felelős, a baleset előidézésében való szándékos közreműködését megállapította. Ilyen a bírák felelőségét szabályozó 1877. évi VIII. t.-c. 68. §-a, mely a bírák kártérítési felelőségét előzetes büntető vagy fegyelmi marasztaló ítélettől teszi függővé, stb. Ezekre a kivételes esetekre gondolt a 49. számú jogegységi döntvény. Ezekben az ügyekben a büntető bírósági elítélést tartalmazó ítélet a kártérítési igény érvényesítéséhez szükséges törvényes tényálladék lényeges része, anélkül egyáltalában nincs kártérítési igény és azért, ha a büntető bíróság felmentő ítéletet hoz, akkor nincsen polgári per alapját képező kártérítési jogalap. Nem helyes azonban a kúriai ítéletnek az a kijelentése, hogy felmentő ítélet esetén a polgári

bíró kötve van a büntető ítéletben megállapított tényálláshoz. E lap hasábjain épen a 49. jogegységi határozat meghozatala előtt a felvetődött kérdés kapcsán kifejtettem, hogy az ítélet jogereje sohasem a tényállásra vonatkozik.¹⁾ A büntető bírósági ítélet jogereje csak arra terjed ki, hogy a vád tárgyát képező tényállás megállapít-e bűncselekményt vagy nem. A katonai bíróság ítélete tehát a jelen esetben csak azt dönti el, hogy nincs bűncselekmény, de nem irányadó a benne foglalt tényállás és nem dönti el a polgári bíróra kötelezően, hogy a fegyverhasználat jogos-e. A fegyverhasználat jogosságának kérdése a katonai bíróság felmentő ítéletének épen úgy az előzetes kérdése, mint a polgári bírónak és a polgári bíró épen olyan joggal önállóan dönthet benne a kártérítés szempontjából, mint a büntető bíró a bűnösség szempontjából.

De jelen esetben nem forog fenn a 49. számú jogegységi döntvényben szabályozott kivételes eset, mert nincs olyan jogszabály, mely jogtalan fegyverhasználatból eredő kártérítési igény érvényesítését katonai vagy polgári büntetőbíróság ítéletéhez köti. Itt a fegyverhasználat jogosságának kérdése egyszerű tényálladáki előzetes kérdés, melyre nézve a polgári bíróra csak a polgári perrendtartás bizonyítási szabályai irányadók. Természetes dolog, hogy a büntető bírósági ítéletben foglalt tényállást a Pp. 270. §-ában foglalt szabad mérlegelés elvénél fogva a polgári bíró indokolási kötelezettség mellett irányadóul elfogadhatja, de ahhoz kötve nincs és más tényállást is megállapíthat. Ha az ismertetett ítélet gondolatmenetét végig visszük, akkor a 49. jogegységi döntvény utáni állapot még nagyobb jelentőséget tulajdonít a büntető bíróság ítéletének a polgári perben, mint az előbbi időben, mert ha mindenütt, hol büntető bíróság a kártérítési perben releváns tényállás alapján ítéletet hozott, a büntető bíróság döntését a magánjogi igény alapjának tekintjük, akkor nem a 49. számú jogegységi döntésnek az anyagi igazság keresésétől áthatott szabálya fog érvényesülni, hanem a kivétel szabállyá fog válni és a büntető bíróság felmentő ítélete mindig a kártérítési igény elutasítását fogja eredményezni, vagyis a polgári bíró kötve lesz nemcsak a büntetőbíróság marasztaló, hanem felmentő ítéletének tényállásához is, mint a megbeszélte ítélet mondja. Ez pedig a polgári bírónak nagyobb kötöttségét vonja maga után, mint a régebbi 198. számú elvi határozat érvénye idejében, melyet pedig a 49. számú jogegységi döntés helytelenít és hatálytalanít épen a polgári bírónak az anyagi igazság érdekében lévő nagyobb függetlensége szempontjából. Ha még ehhez hozzávesszük azt az észlelhető irányzatot, hogy a büntető bíróság által megállapított tényállást az esetek többségében esetleges újabb bizonyítási indítványok elutasításá-

¹⁾ Polgári Jog 1932. évf. januári szám, 28. old.

val minden további bizonyítás felvétele nélkül változatlanul elfogadják a polgári bíróságok, úgy az anyagi igazság kárára a 49. jogegységi döntés intenciói a gyakorlatban érvényesülni nem fognak, pedig az ebben a jogegységi határozatban foglalt döntés nemcsak az anyagi igazságnak és célszerűségnek, hanem a jogerő-tan elméleti tételeinek is megfelel. *Ifj. dr. Szigeti László.*

Biztosítási szerződés átszállása tulajdonátruházás esetén. A kereskedelmi törvény 484. §-a és az 1927: X. t.-c. egymással ellentétes szellemű intézkedései adtak okot arra, hogy egy konkrét bírói ítélet kapcsán a biztosítási díj dologi teher jellege elméletileg és a gyakorlatban is felvetődhessen.

A Polgári Jog 1929. évf. 8. számában a civiljogász természetes és ösztönszerű borzalmával állapítottuk meg, hogy a jogrendszer hiányossága folytán a biztosított tárgyak megszerzői consensus nélküli ügyletbe kényszerülnek, amivel eljutottunk a harmadik személy terhére kötött szerződés jogi szörnyszülöttjéhez.

A Jogállam 1932. 8—9. számában dr. Tury Sándor Kornél egy. nyilv. r. tanár foglalkozik ismét a felvetett kérdéssel és: úgy civiljogi, mint biztosításjogi szempontból, osztózik mindazon aggályokban, melyet a hivatkozott rendelkezések okoznak, illetve álláspontja szerint csak okoznának, miután a biztosítási szerződés átszállása véleménye szerint a jelen jogállapotban sem következhetik be a tulajdonszerző akarata ellenére.

Röviden rekapitulálva a kérdés magvát: a K. T. 484. §-a szerint a biztosított tárgy elidegenítése esetén a biztosítási szerződés minden jogokkal és kötelezettségekkel az új tulajdonosra megy át. Miután az 1927: X. t.-c. szerint a szerződés a tartam lejártá — illetve 6 év eltelte — előtt fel nem mondható, az új tulajdonos kényszerbiztosítást kénytelen kötni és az évenként visszatérő biztosítási díjak a biztosított ingatlant dologi teherként terhelik.

Hogy ez a jogi helyzet mennyire tarthatatlan a magánjogi jogrendszer egésze szempontjából, azzal felesleges foglalkozni; hogy a speciális biztosításjogi szempontok figyelembevételével mennyire disszonáns, a biztosítási jog harmonikus egészéből mennyire kirívó, azt épen Tury mutatta ki finom és meggyőző okfejtéssel a „Biztosítási érdek subjektív jellege” című munkájában.

Amennyire úgyszólván kritika nélkül helyesnek fogadjuk el azt az álláspontot, hogy a biztosítási érdek alanyi jellege a fent vázolt jogi helyzet elfogadhatóságát kizárja, annyira nem osztom azt a nézetet, hogy a Tury által inaugurált és egyedül helytálló elméleti állásfoglalás a biztosítási díj dologi teher jellegének megszüntetésére a jelenleg érvényben levő jogszabályok alapján alkalmas és képes volna.